

Metsästyslainsäädäntö ja Metsähallituksen asema riistahallinnossa

Ympäristörikostorjunnan koulutusohjelma

Luonnonsuojelurikokset, metsä- ja metsästysrikokset sekä rakennettu ympäristö
22.5.2018

Markku Tuominen, varatuomari

 METSÄHALLITUS

Riistahallinto

- Riistahallinnon perustana on
 - riistahallintolaki (158/2011)
 - valtioneuvoston asetus riistahallinnosta vuodelta (171/2011)
 - metsästyslaki (615/1993) ja
 - metsähallituslaki (234/2016)
 - Näissä säännöksissä määritellään Suomen riistakeskuksen, riistanhoitoyhdistysten ja Metsähallituksen tehtävät.

Riistahallinto - Suomen riistakeskus

- Suomen riistakeskuksen tehtävänä on edistää kestäväää riistataloutta, tukea riistanhoitoyhdistysten toimintaa, huolehtia riistapolitiikan toimeenpanosta ja hoitaa sille säädetyt julkiset hallintotehtävät.
- Suomen riistakeskusta ohjaa ja valvoo maa- ja metsätalousministeriö.
- Riistakeskus myöntää pyyntiluvat, poikkeusluvut ja vastaa alueellisen kiintiön nojalla sallitun metsästyksen seurannasta.
 - Metsästykseseen on oltava pyyntilupa tai metsästyksessä on noudatettava maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa säädettyä alueellista kiintiötä (metsästyslaki 10 § ja metsästyslaki 26 §).
 - Kuusipeuran, saksanhirven, japaninpeuran, hirven, valkohäntäpeuran ja metsäpeuran metsästykseseen on oltava pyyntilupa (metsästyslaki 26 §).
 - Esimerkiksi riistaeläinlajien rauhoituksesta poikkeaminen, kuten karhun:
 - Poronhoitoalueen ulkopuolella karhu on täysin rauhoitettu, ja sen metsästykseseen tarvitaan aina erillinen, riistakeskuksen myöntämä poikkeuslupa

Riistahallinto - Riistanhoitoyhdistykset

- Riistanhoitoyhdistys on riistahallinnon paikallistason yksikkö, jonka toiminta-alue on yhden tai useamman kunnan alue tai kylärajoihin rajoittuen osa suurkuntaa.
- Riistanhoitoyhdistys vastaa kestävän riistatalouden edistämisestä toiminta-alueellaan, huolehtii metsästäjien vapaaehtoistoiminnan edistämisestä ja organisoinnista sekä hoitaa sille säädetyt julkiset hallintotehtävät.
- Riistanhoitoyhdistysten julkisiin hallintotehtäviin kuuluvat mm. metsästyslaissa tarkoitettujen ampumakokeiden sekä riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetussa laissa tarkoitettujen metsästäjätkintojen järjestäminen.

Riistahallinto - Metsähallitus

Metsästyslaki 44 § *Viranomaisten toimivalta*

- Metsästysoikeuden käyttämisestä ja riistanhoidosta valtion alueilla päättää se viranomainen, jonka hallinnassa alue on, jollei tämän luvun säännöksistä muuta johdu.
 - Metsästyslaki 6 § *Alueen omistajan metsästysoikeus*
 - Oikeus harjoittaa metsästystä ja määrätä siitä kuuluu alueen omistajalle, jollei jäljempänä muuta säädetä.
 - Metsästyslaki 11 § *Metsästysoikeuden vuokraaminen*
 - Alueen omistaja voi antaa metsästysoikeutensa vuokralle kokonaan tai osittain (metsästysvuokrasopimus). Metsästysoikeuden vastikkeettomaan luovuttamiseen sovelletaan mitä metsästysoikeuden vuokraamisesta on voimassa, jollei jäljempänä toisin säädetä.
 - Maanvuokralain (258/66) mukainen vuokrasopimus antaa oikeuden metsästyksen vuokratulla alueella vain, jos tästä on sopimuksessa nimenomaisesti mainittu.

Metsähallituksen tehtävät MH-lain mukaan

Metsähallituslaki 2 § *Metsähallituksen yleistehtävä*

- Metsähallitus käyttää, hoitaa ja suojelee hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta kestävästi. Metsähallituksen tulee toimia tuloksellisesti.
- Metsähallitus harjoittaa toimialallaan liiketoimintaa tässä laissa säädettyjen ja valtion talousarviossa täsmennettyjen yhteiskunnallisten velvoitteiden puitteissa ja hoitaa sille säädettyjä julkisia hallintotehtäviä.

Metsähallituksen toimivalta numeroina

- Metsähallitus hallinnoi 1/3 Suomen pinta-alasta, noin 12 milj ha, josta 7,4 ha on myös metsästyskäytössä.
- Hirvenmetsästyksen alueluvat
- Pienriestaluvat
- Hirvenmetsästysalueita on 353
 - Noin 25 000 hirvenmetsästäjää
- Metsästysvuokrasopimuksia noin 2 500
 - Tehdään metsästysseurojen kanssa

Metsähallitus on valtion liikelaitos

- Metsähallituslain 1 § *Lain tarkoitus*
 - Tässä laissa säädetään Metsähallituksesta. Metsähallitus on maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa ja sen hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos. Ympäristöministeriön ohjaustehtävistä säädetään 9 § :ssä.
 - Metsähallituksen erävalvonnasta säädetään erikseen lailla.

Metsähallituksen tehtävät MH-lain mukaan

5 § *Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät*

- Metsähallitus hoitaa sille säädetyt julkiset hallintotehtävät, joita ovat:
- 1) luonnonsuojelulaissa (1096/1996) sekä sen ja vuoden 1923 luonnonsuojelulain (71/1923) nojalla perustettuja luonnonsuojelualueita koskeviin säädöksiin perustuvat tehtävät...;
- 4) erämaalaissa (62/1991), kalastuslaissa (379/2015), kolttalaissa (253/1995), maastoliikennelaissa (1710/1995), metsästyslaissa (615/1993)...,
- 5) riista- ja kalataloudellisten hankkeiden toteuttaminen sekä metsästys- ja kalastuslupien myöntäminen;
- 6) Metsähallituksen erävalvonnasta annetussa laissa (1157/2005) tarkoitettu erävalvonta;.

Metsähallituksen tehtävät MH-lain mukaan

18 § *Julkisten hallintotehtävien ratkaisovalta*

- Luontopalvelujohtaja ratkaisee 5 § :ssä tarkoitettuihin julkisiin hallintotehtäviin liittyvät hallintoasiat ja julkisia hallintotehtäviä hoitavaa yksikköä koskevat viranomaisasiat. Kalastukseen, metsästykseseen ja erävalvontaan liittyvät asiat sekä mainittuja tehtäviä hoitavaa henkilöstöä koskevat asiat ratkaisee kuitenkin erätalousjohtaja.

Metsähallituksen asianosaisuus

- Metsähallituslain 37 § *Esiintyminen asianosaisena*
 - Metsähallitus kantaa ja vastaa valtion puolesta sekä valvoo tuomioistuimissa, viranomaisissa ja toimituksissa valtion etua ja oikeutta Metsähallitusta koskevissa asioissa.
 - HE: ”Lisäksi sillä olisi tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa ja toimituksissa oikeus valvoa valtion etua ja oikeutta kaikissa liikelaitosta koskevissa asioissa.”
- Metsästyksen osalta asianosaisuuden määrittelee kytkentä Metsähallituksen hallinnoimaan omaisuuteen
 - Metsästystä koskevissa lainrikkomistilanteissa Metsähallitus voi olla asianomistaja ja asianosainen.

Metsästysvuokrasopimus

- Metsästyslaki 45 § *Valtiolle kuuluvan metsästysalueen vuokraaminen*
 - Valtion alueista metsästysvuokrasopimus voidaan tehdä sellaisen rekisteröidyn metsästisyhdistyksen kanssa, jonka perustellusti voidaan katsoa kykenevän huolehtimaan sopimuksen sisältämistä velvoitteista ja metsästyksen tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä. Vuokraamisessa on etusijalle asetettava sellainen yhdistys, jonka jäsenistöllä ei muutoin olisi kohtuullista metsästysmahdollisuutta.
 - Kooltaan tai sijaintinsa vuoksi metsästyksen kannalta vähämerkityksinen valtion alue voidaan vuokrata rekisteröidyn metsästisyhdistyksen sijasta yksityiselle henkilölle, jos tämä on metsästysolojen järjestämisen kannalta tarkoituksenmukaista.
- Metsähallituslain esitöiden mukaan metsästysvuokrasopimukset kuuluvat erätalousjohtajan toimivaltaan.

Metsästyslupa valtion alueelle

- Metsästyslaki 46 § *Metsästyslupa valtion alueelle*
 - Valtion aluetta koskeva metsästyslupa annetaan kirjallisena. Luvassa on yksilöitävä metsästysaika ja metsästettävät riistaeläimet. Lupaehdoissa voidaan määrätä luvan saaja määräajassa ilmoittamaan luvan myöntäjälle saamansa saaliin määrä.
 - Jos jollakin valtion alueella on tarpeen rajoittaa lupien määrää, lupia myönnettäessä etusijalle on asetettava sellaiset metsästäjät, joilla muutoin ei olisi kohtuullista metsästysmahdollisuutta.
 - Metsähallitus voi antaa metsästysluvan ulkomaalaiselle 7 § :n 1 ja 2 momentissa tarkoitettulle alueelle sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

Hirven metsästys valtion mailla

- Valtion mailla metsästää hirveä joka syksy tuhatkunta seuruetta tai seuraa.
- Metsähallituksella on 340 vuosittain haettavaa hirvenmetsästyksen lupa-aluetta
- Lisäksi yli 2000 alueelle pitempiaikaisia metsästysvuokrasopimuksia
- Niin sanotulla vapaan metsästysoikeuden alueella (Metsästyslain 8 §) metsästäjät eivät välttämättä tarvitse Metsähallituksen aluelupaa, silloin kun he metsästävät oman kotikuntansa valtion mailla.
- Hirven metsästyksen tarvitaan valtionmailla Metsähallituksen alueluvan lisäksi aina Suomen riistakeskuksen pyyntilupa. Pyyntilupahakemus jätetään riistanhoitoyhdistykselle.

Suurpetojen metsästys valtion mailla

- Karhunmetsästyksen kahdenlaisia lupia: poronhoitoalueen henkilökohtainen lupa ja sen ulkopuolella yhteisluvan jäsenenä.
 - vuorokausilupa 25 €, kausilupa 50 €
- Suden tai ilveksen metsästyksen tarvitaan aina Suomen riistakeskuksen myöntämä poikkeuslupa (kannanhoidollinen ja tai vahinkoperustainen). Tämän lisäksi metsästäjät tarvitsevat Metsähallituksen luvan valtion maille.
- Niin sanotulla vapaan metsästysoikeuden alueella (Metsästyslain 8 §) metsästäjät eivät tarvitse Metsähallituksen lupia, kun he metsästävät omalla paikkakunnalla valtion mailla.

Pienriestalupien kiintiöinti

- Metsähallituksen alueittaisella kiintiöpäätöksellä (metsähallituslaki 18 §) määritetään lupamyynnin ylärajat; huomioon metsästyksen ekologinen ja myös sosiaalinen kestävyys
- Pienriistan metsästysluvut kiintiöidään lisäksi vuosittain lupa-aluekohtaisesti (171 lupa-alueetta)
- Kiintiöitä määrättäessä on otettu huomioon kanaintukannan kehitys ja toteutunut saalismäärä
- Kiintiöissä on turvattava eduskunnan säätämät erityisoikeudet valtion mailla (mm. vapaa metsästysoikeus, saamelaiden oikeudet) => myydä voidaan kiintiöistä vain niiden ”yli jäävät”
- Metsästyksen vuotuinen mitoitus tapahtuu Metsähallituksen eräsuunnittelijoiden riistatalouden suunnittelu- ja seurantajärjestelmän (RSSJ) avulla

Metsähallituksen erävalvonta

Valvontaa Metsähallituksen alueella suorittavat erätarkastajat

- Toimintaa säätelee laki Metsähallituksen erävalvonnasta 1157/2005.
- Toimivalta mm. metsästäystä, kalastusta, luonnonsuojelua, luonnonvaraisten eläinten kohtelua, avotulentekoa ja roskaamista koskevien säännösten noudattamisen valvontaan.
- Erätarkastajat virkasuhteessa, kelpoisuusvaatimuksena on poliisin perustutkinto ja perehtyneisyys erävalvontaan (erävalvontalaki 3 §).
- Oikeus henkilöllisyyden selvittämiseen, kiinniottoon, turvallisuustarkastukseen, haltuunottoon ja tarpeen vaatiessa voimakeinojen käyttöön.

Lainvastaisen toiminnan seuraamukset, Metsästyslain 10 luku

Metsästyslain 10 luku *Lainvastaisen toiminnan seuraamukset*

- Metsästyslaki 72 § (11.3.2011/234) *Metsästysrikos*
 - Rangaistus metsästysrikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 48 a luvun 1 ja 1 a § :ssä.
 - Rikoslaki 48 a luku (14.6.2002/515) *Luonnonvararikoksista*
 - 1 § (14.6.2002/515) *Metsästysrikos*
 - Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta oikeudettomasti... on tuomittava metsästysrikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.
 - 1 a § *Törkeä metsästysrikos*
 - ... rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava törkeästä metsästysrikoksesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

Lainvastaisen toiminnan seuraamukset, Metsästyslain 10 luku

- Metsästyslain 74 § (22.12.2011/1422) *Metsästysrikkomus*
 - Joka tahallaan tai huolimattomuudesta metsästää... on tuomittava metsästysrikkomuksesta sakkoon.
- Metsästyslain 75 § (14.6.2002/516) *Metsästyslain säännösten rikkominen*
 - Joka tahallaan tai huolimattomuudesta... on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, metsästyslain säännösten rikkomisesta sakkoon.
- Metsästyslain 76 § (14.6.2002/516) *Luvaton pyynti ja laittoman saaliin kätkeminen*
 - Rangaistus luvattomasta pyynnistä säädetään rikoslain 28 luvun 10 § :ssä.
 - Rangaistus laittoman saaliin kätkemisestä säädetään rikoslain 48 a luvun 4 ja 4 a § :ssä.

Lainvastaisen toiminnan seuraamukset, Metsästyslain 10 luku

Korvaus ja menettämisseuraamukset

- Metsästyslain 79 § :ssä säädetään *korvaus metsästysoikeuden haltijalle* ja metsästyslain 80 § :ssä *menettämisseuraamuksesta* valtiolle.
- Oikeus korvaukseen tai menettämisseuraamus määrätään maa- ja metsätalousministeriön asetuksen elävän riistaeläimen ohjeellisista arvoista (241/2010) perusteella.
 - Säädetään euromääräiset arvot riistaeläimelle
- Menettämisseuraamuksesta muutoin on soveltuvin osin normaalit rikosoikeudelliset menettämisseuraamukset rikoslain (39/1889) 10 luvun 1-4 ja 6-11 § :ssä säädetyllä tavalla.

Lainvastaisen toiminnan seuraamukset, muita huomioitavia seikkoja

Metsästysaseen kuljettaminen

- Metsästyslaki 35 § (504/2017) Metsästysaseen ja metsästysjousen kuljettaminen
 - Metsästysasetta tai metsästysjousta ei saa ilman luvallista tarkoitusta tai metsästysoikeuden haltijan suostumusta kuljettaa muutoin kuin lataamattomana suojuksessa sellaisella alueella, jolla henkilöllä ei ole metsästysoikeutta tai metsästyslupaa. Tämä ei kuitenkaan koske metsästysalueeseen rajoittuvaa yleistä tietä.
- Ampuma-aselaki 106 a § (12.6.2015/764) Ampuma-aseen kantaminen ja kuljettaminen sekä väliaikainen säilyttäminen
 - ”...Metsästysaseen kuljettamisessa noudatetaan lisäksi, mitä metsästyslaissa ja sen nojalla säädetään.”

Lainvastaisen toiminnan seuraamukset

Suhde suojelualueisiin

- Luonnonsuojelulain rauhoitussäännöksissä kielletty selkärankaisten eläinten pyynti, tappaminen ja hätyyttäminen.
- Metsähallitus tekee poikkeustapauksissa metsästysvuokrasopimuksia myös suojelualueille. Tällöin sopimus koskee kuitenkin yleensä vain hirven- ja peuranajoa sekä mahdollisesti pienpetojen pyyntiä.
- Suojelualueilla tapahtuva mahdollinen metsästyslain vastainen toiminta on tarkasteltava metsästyslain lisäksi suhteessa luonnonsuojelulakiin sekä kyseisen suojelualueen perustamissädökseen.
 - Usein suojelualueen perustamissädöksen perustelumuistiossa määritellään suojelualueen perustamistarkoitus tarkemmin kuin itse säädöksessä.
- Luonnonsuojelurikoksesta säädetään rikoslain 48 luvun 5 ja 5 a § :ssä
- Luonnonsuojelurikkomuksesta säädetään luonnonsuojelulain (1096/1996) 58 § :ssä

Hossa, Rovaniemen hovioikeus 27.9.2016, tuomio 16/139124, R 15/861, LV

- A:n ja B:n syyksi oli luettu neljällä eri kerralla yhteensä noin 70 siian sekä 5 taimenen pyydystämisen verkoilla vastoin kalastuslain nojalla annettujen pyydyksien määräystä ja vastoin pyyntikieltoa.
- A:lla ja B:llä ei minkäänlaista lupaa
- Verkkokalastusta ei erikseen kielletty kalastuslaissa. Verkkokalastus on sallittua vain vesialueen omistajan luvalla. Näin ollen A:n ja B:n menettely ei täyttänyt rikoslaissa tarkoitetun yleisen pyydyksiä ja pyyntikieltoa koskevan määräyksen vastaisen teon tunnusmerkistöä.
- Tuomio lainvoimainen, KKO ei lupaa.
- Rikoksen tunnusmerkistön toteutuminen tuntuu jäävän kiinni lainsäädännön aukkoon

Hossa, Rovaniemen hovioikeus 27.9.2016, tuomio 16/139124, R 15/861

- A:n ja B:n kalastaminen olisi voinut tulla rangaistavaksi kalastusrikkomuksena, jos he eivät olisi suorittaneet valtiolle kalastuksenhoitomaksua. Sitä ei kuitenkaan asiassa väitetty.
- Korvauskysymys:
 - Kyseessä arvokkaita emokaloja
 - Kaloille ei ole määrätty korvausarvoa
 - Esinevahingon määrän lähtökohtana hovioikeuden tuomion mukaan luvattomasti pyydettyjen kalojen myyntiarvo 417,56 euroa.

Kokemuksia kentältä

ERÄPALVELUT

- Poliisin, syyttäjien ja tuomioistuinten ammatillinen osaaminen metsästysasioissa koetaan toisinaan puutteelliseksi.
- Erä-palvelut järjestää vuosittain koulutusta, johon toivotaan aktiivista osallistumista.
- Erätarkastajien rooli ympäristörikosvalvonnassa huomattava.
- Toiveena, että Metsähallituksen erätarkastajat otetaan mukaan poliisille järjestettävään ympäristörikoskoulutukseen.

Kiitos mielenkiinnostanne!

Markku Tuominen

Varatuomari

Metsähallitus

PL 94 (Ratatie 11), 01301 Vantaa

puh. 020 639 4414, 040 723 4895